

De Gertrudiskerk in Idaerd: te mooi om zomaar voorbij te fietsen

Hantzen Meijer (43) is vrijwilliger bij Tsjerkepaad in Idaerd. De Gertrudiskerk in het dorp is een bijzonder gebouw met een eeuwenoude geschiedenis en met veel unieke verhalen.

Tsjerkepaad 2018

Lodewijk Born

Wat betekent deze kerk persoonlijk voor u? „Hoewel wij maar een klein dorp zijn, hebben we toch een eigen kerk en actieve gemeenschap. Het maakt ons dorp compleet. Een mooie kerk met een rijke historie en daar tegenover een dorps huis waar ook veel wordt gedaan. Voor mij laat het zien dat het dorp Idaerd veel meer te bieden heeft dan je vermoedt wanneer je er doorheen rijdt of fietst.”

„In de persoonlijke band met de kerk speelt voor mij ook een beetje mee dat ik vernoemd ben naar mijn grootmoeder: Hantzen Bergsma. De Bergsmabank in de Gertrudiskerk en de ruim drie jaar geleden ontdekte grafkelders, waar ook de naam Bergsma weer opdook, vind ik erg speciaal. Het geeft een extra stukje gevoel van thuiskomen in het dorp en in de kerk.”

De toren staat nog steeds scheef, maar kan niet meer omvallen

Wat moeten mensen in de kerk wat u betreft sowieso bekijken?

„Er draait tijdens de openstelling altijd een dvd met foto's van de geschiedenis van het dorp en de kerk. Dit vind ik zelf iedere keer weer mooi om te zien. Er is veel aandacht besteed aan het maken ervan en het geeft ook echt een goed beeld weer. Daarnaast is het gewoon een mooie kerk om van binnen te bekijken.”

Kunt u iets vertellen over de geschiedenis van de kerk?

„Van de Gertrudiskerk is de toren het oudste onderdeel, gebouwd in 1541. Gertrudis was een schippersheilige en daarom is het niet onmogelijk dat Idaerd aan open vaarwater heeft gelegen. In de Franse tijd werd de burgerlijke gemeente eigenaar van de toren. De bouwstenen

van de toren zijn Friese kloostermoppen.”

„Het schip van de kerk is in 1774 opnieuw gebouwd van baksteen, maar dan van de kleine roodbruine Friese drieling. De toenmalige bewoners van Friesmastate, de familie Van Scheltinga, hebben wellicht een flinke bijdrage geleverd, gezien het ornament boven de enige ingang. Het schild is omgeven door gestileerd acanthusblad en bekroond met een helmkroon. Het vertaalde opschrift luidt 'Godsdienst is het hoogste goed. Cornelis Arent Scheltinga oud 4 jaar legde de 4 juli van het jaar 1774 de eerste steen tot de bouw deze kerk'.”

„De familie betaalde zelf voor het nieuwe gestoelte in de kerk, rijkelijk voorzien van houtsnijwerk. Na de restauratie werd deze bank, later de Bergsmabank genoemd, rechtsachter in de kerk geplaatst. Toen Friesmastate in 1882, na de dood van de laatste bewoner Cornelis Bergsma, werd afgebroken, kwamen de koperen wandarmen in de Friesmakamer van het Prinsessehof in Leeuwarden te hangen – tot 1968 toen het museum werd verbouwd. Na omzwervingen gedurende twee eeuwen, werden de wandarmen in 1986 teruggevonden en teruggeplaatst op de familiebank achter in de kerk.”

Wat zijn bijzondere dingen aan de kerk?

„Op de toren staat geen haan maar een windvaan met het wapen van de grietenij (gemeente) Idaardera-deel. Op de wijzerplaat van de klok in de noordgevel is het wapen van de familie Van Scheltinga te zien. Bijzonder zijn ook de restanten van sarcofagen van het kostbare rode Bentheimer zandsteen. Een van de sarcofaagdeksels is hersteld en te zien in de kerk.”

„Het meest in het oog springend zijn de gebrandschilderde ramen van de hand van Ype Staak, burgemeester van Sneek. Ter gelegenheid van de herbouw in 1774 hebben verschillende personen en instanties elk een gebrandschilderd raam aangeboden ter verfraaiing van de kerkzaal.”

Heeft u een bijzondere anekdote over de kerk?

„Een ingrijpende restauratie van de kerk en de toren vond in 1981-1982 plaats. De vijftiende-eeuwse toren helde gevaarlijk voorover. Besloten werd om een betonnen fundament

Het interieur en exterieur van de Gertrudiskerk in Idaerd. Foto's: Simon Bleeker

op palen aan te brengen. Daarvoor kwam de gehele toren op krukjes te staan en werden de palen door gaten in de betonfundering de grond in geduwd. De toren staat nog steeds scheef, maar kan niet meer omvallen.”

„Een bijzonder verhaal is ook de recente 'ontdekking' van de tien grafkelders. Tijdens de opknappbeurt van een familiegraf op het kerkhof van Idaerd troffen vrijwilligers in juli 2015 onverwacht tien grafkelders aan. Het gewelf van de kelder waarin Martha H.K. Vegelin van Claerbergen van Scheltinga in 1835 was begraven, werd per ongeluk geraakt door de graafmachine. Er ontstond een gat nadat enkele stenen naar beneden waren gevallen. Alleen een fototoestel kon erdoor en zo werd de kerkrentmeesters een kijkje in het gewelf gegund. De foto's zijn in de hal van de kerk te zien.”

Hoe is het kerkgebouw in gebruik?

„Op de eerste zondag van de maand komt de vrijzinnig Hervormde gemeente Reduzum-Idaerd c.a. bijeen voor de kerkdienst. In november, bij de laatste zondag van het kerkelijk jaar, is er de herdenking van de overledenen, meestal geen lidmaten, uit de drie dorpen Reduzum, Idaerd en Friens. De werkgroep Swin-Swette organiseert in de winter bijeenkomsten van culturele aard. Onlangs was de kerk

en de omgeving decor van de voorstelling *Oeds fan Fierwei* dat lovende recensies ontving. Verder is de kerk beschikbaar voor huwelijken en herdenkingsdiensten.”

Wat vindt u het mooiste aan vrijwilliger zijn voor Tsjerkepaad?

„De verschillende mensen die langskomen maken het bijzonder. Het zijn mensen uit nabijgelegen dorpen die even komen voor vooral een praatje, maar ook bezoekers die uit een ander deel van Nederland komen en bij toeval bij de kerk van Idaerd uitkomen. Die combinatie maakt het interessant, zeker als de mensen ook met elkaar in gesprek raken. Wat ik echter het allerleukste vind is dat het Van Dam-orgel uit 1806 gebruikt mag worden door bezoekers die lid zijn van Organum Friscum. Dan worden de bezoekers ineens verrast met een spontaan optreden. Mooier kun je het bijna niet krijgen.”

Hoeveel vrijwilligers uit de gemeenschap zijn betrokken om Tsjerkepaad in de kerk mogelijk te maken.

„Idaerd is een warm en gastvrij dorp en ik denk dat dit ook goed terug te zien is aan de twaalf vrijwilligers die zorgen dat de kerk tijdens Tsjerkepaad open is. Ze werken hier aan mee, of ze nu onderdeel zijn van de geloofsgemeenschap of niet. Die saamhorigheid vind ik persoonlijk heel waardevol.”

Het centrale thema van Tsjerkepaad is dit jaar gastvrijheid. Hoe gastvrij is uw kerk?

„Het thema gastvrijheid is in Idaerd iets vanzelfsprekends. De kerkenraad staat open voor het gebruik van de kerk door het dorp, ongeacht of men kerkelijk is of niet. Sinds kort is in de kerk een keukentje zodat er nu ook koffie of thee geschonken kan worden. Ook door de week, als de koster of een kerkrentmeester aanwezig is, worden bezoekers uitgenodigd de kerk te bekijken.”

Zijn er bijzondere activiteiten in de kerk tijdens Tsjerkepaad?

„Naast de eerder genoemde mogelijkheid om het orgel te bespelen en een dvd te bekijken, is er uitleg te zien over de restauratie van de kerk en zijn er foto's van de ontdekking van de grafkelders en zerken die zijn teruggeleegd.”

Voor dit artikel werd de historische informatie over de kerk en geschiedenis verstrekt door kerkrentmeester Siep van Lingen, secretaris van het College van Kerkrentmeesters

Het Friesch Dagblad belicht wekelijks een van de ruim 250 deelnemende kerken. Zie www.tsjerkepaad.nl voor alle kerken en hun openingstijden

Kerngegevens

Hervormd Reduzum-Idaerd c.a.

Hoe groot is de gemeente? De Hervormde Gemeente Reduzum-Idaerd c.a. telt veertig leden. Het gemiddelde kerkbezoek is achttien personen.

Hoe vaak wordt er gekeerd in de Gertrudiskerk? Iedere eerste zondag van de maand, afgewisseld met Reduzum en Friens.

Wie is de voorganger? Ds. Liesbet Geijlvoet

Op welke tijdstippen is de kerk open? Geopend tijdens Tsjerkepaad: nog tot en met 8 september, zaterdag van 13:30 tot 17:00 uur. Locatie: Buorren 6 te Idaerd

Website: www.reduzum.com
>voorzieningen>kerk